

Talijanske antifašističke organizacije, na inicijativu Internacionalnog komiteta za pomoć žrtvama talijanskoga fašizma, uputile su 5000 franaka kao prvi prilog »Abesincima« u Jugoslaviji.

ISTRA

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajine
L J U B L J A N A
Erjavčeva cesta 4a

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

DOGODJAJI KOJI SE BRZO RAZVIJAJU

Sve je manje važno od afričkog rata, i to danas najviše interesuje Evropu, a i ostali svijet. Ne samo kao jedan interesantan kolonijalan rat, nego i kao izvor daljnjih komplikacija, daljnjih sukoba i ratova, koji mogu da se zametnu u Evropi i da zapale svijet. Zato nije ni čudo, da se čitav svijet interesuje, razvojem afričkog rata, da se svijet pita, koliko je Italija u stanju da izdrži, da li će svršiti prije rat ili fašizam, ima li izgleda neko rješenje, koje bi značilo ne samo sačuvanje abesinske slobode, nego i nestajanje daljnje fašističke opasnosti iz međunarodnog života. Na tu temu vode se razgovori na svim geografskim širinama i dužinama svijeta, svagdje gdje dvojica ljudi sjede u kavani, gostioni ili tramvaju, o tome pišu novine na svim jezicima, o tome se govori u radio, to ulazi i u unutarnje političke borbe raznih zemalja i sudaraju se političke struje uplvisane abesinskim ratom. Čitava je internacionalna atmosfera u znaku jednog pitanja: fašistička Italija — do kada će terorizirati čitav svijet jednom grozotom?

Ta atmosfera u znaku pažnje koncentrirane na abesinski rat i fašističku Italiju veoma nam konvenira i mi je moramo iskoristiti što razumnije i što obilatije. Mi, doduše, iz nje ne možemo još da vučemo direktne koristi, naše pitanje nije u prvom planu, ono je od drugorednog značenja, ali nije od sasvim sporednog značenja, nego može da bude u vezi s komplikacijama oko Italije veoma važno. Naravno u vezi s razvojem sankcionističke akcije, proširenjem sankcija na petrolej i blokadu Italije, u vezi sa savezima Velike Britanije u slučaju jednog šireg mediteranskog sukoba, naše pitanje može da dodje i u prvi plan. Možda je već zato svraćena izvjesna pažnja izvjesnih krugova na našu zemlju, na Julijsku Krajinu i ono što je s njome u vezi.

Naš list prati tu pojavu što je moguće preciznije i moglo se je u posljednje vrijeme konstatovati kao karakteristično, da u velikoj međunarodnoj štampi nije još bilo toliko interesa za našu stvar kao sada. A karakteristična je i ona pažnja, koju talijanski antifaziizam, u očekivanju sloma fašističkog režima, ukazuje Jugoslovenima u Julijskoj Krajini.

Internacionalna štampa ne interesuje se za odnos Italije i Jugoslavije uopće, a specijalno za stanje na talijansko-jugoslovenskoj granici, možda iz nekih humanih obzira prema nama, nego prosto zato, jer pipa puls situacije na tom dijelu Evrope i ispituje, nema li tu opasnosti za neke događaje u slučaju mediteranskih komplikacija. Tu štampu interesuje raspoloženje narodnih masa uz granicu, bilježi zato znake nezadovoljstva, slučajeve dezertiranja i eventualnog revolta. Ispituje se i bilježi svaki trag, koji govori o germaniskim tendencijama prema Jadranu i sve što može da sluti na sutrašnje pomicanje odnosa između latinstva, slavenstva i germanstva na tom evropskom sektoru.

Nekoje međunarodne agencije, koje služe objektivnom informiranju javnosti plasiraju takve informacije u štampu raznih jezika. To sve još nije ni mnogo bučno i mnogo senzacionalno, to je sve još uvijek samo neka vrst garniranja općih informacija o abesinsko-talijanskom ratu. Ali karakteristično je, da te informacije učestaju i lansiraju se vidljivije u danima, kad se događa nešto što potencira britansko-talijansku napetost na Sredozemnom moru. Ovih dana, kad se je mnogo pisalo o britanskim savezima s mediteranskim državama za slučaj rata s Italijom, pažnja za Julijsku Krajinu bila je na vrhuncu. Radi na tome naročito britanska štampa, pa njemačka, švicarska i u posljednje vrijeme francuska. Po neki put su to neznatne bilješke, koje nam se mogu činiti

Studentima cijeloga svijeta Proglas talijanskog antifašističkog komiteta

Na apel Mussolinijev studentima cijeloga svijeta u kojem ih poziva da ustanu protiv vlada država koje su pristupile sankcijama, talijanski antifašistički komitet izdao je slijedeći proglas pod gornjim naslovom:

U ime talijanskoga naroda — današnjega koji je bačen u ropstvo, neznanje i bijedu, sutrašnjega koji će postati arhitekt svoje sudbine — mi molimo, studenti cijeloga svijeta, da s indignacijom odbijete provokatorske riječi koje su Vam upućene iz Rima.

Mussolini, šef vlade i talijanskoga fašizma, uputio je poziv na građanski rat, nastojeći da probudi najniže strasti protiv djela evropske solidarnosti. Mussolini se obraća Vama istim zapovjednim načinom kojim je naučen da zapovijeda i da ponižava studentsku omladinu Italije, s namjerom da Vas veže uz svoju politiku i da od Vas napravi oruđe režima koji je njegova personifikacija. On ima namjeru da Vas nabucka jedne protiv drugih u ime ideala i interesa koji nisu ni Vaši ni talijanskoga naroda. On vikom izrazuje svoj strah i svoj bijes; prijeti i ucjenjuje neobičnim cinizmom; on lovi u mutnom današnjoj situaciji koja je već puna opasnosti, s kriminalnim planom da ostvari svoje nacerte ozvajanja druge zemlje i protiv najviših interesa svjetskoga mira.

Mussolini apelira danas na javno mnijenje svijeta, na ono isto javno mnijenje koje 10 juna prošle godine nije bilo za njega nego »smiješan siromašak koji će biti sažgan na žaru crnih košuljaka«.

Mi se, međutim, obraćamo na Vas — studenti svih država — ne da propisujemo vaše vladanje kojemu ste sami suci; ne da Vam upućujemo zapovjed-

ne riječi, već jedino radi toga da ustvrdimo i dokažemo kako je Mussolini svojim apelom prekršio ne samo zakon koji određuje odnose među narodima, već i istinu i interese talijanskoga naroda.

Mussolini tvrdi da Italija neće rata. Talijanski narod sigurno želi živjeti u miru i slozi s drugim narodima. Ali fašistički režim je režim nasilja i rata.

U članku kojega je Mussolini napisao u »Enciclopedia Italiana« se tvrdi: »samo rat razvija do maksimuma napetost svih ljudskih energija i rat udara pečat plemenitosti onim narodima koji ga provadjaju«.

Mussolini je odbio mir jer da mir djeluje depimirajuće i negativno na osnovne čovječanske kreposti, a te kreposti se jedino u krajnjem naporu pojavljuju. Time odišu uostalom sve školske knjige u svim školama u Italiji.

Fašizam je pretvorio Italiju pred nekoliko godina u kasarnu i tvornicu municije na osnovu tih svojih ratnih ideja i doktrina.

Mussolini nema nikakvih moralnih kvalifikacija da se obraća sveučilišnoj omladini Evrope, jer je on sa svojom vanjskom agresivnom politikom, politikom punom ucjenjivanja uložio sve sile kako bi kod talijanskoga naroda probudio mržnju prema svim bratskim narodima Evrope. Pod Mussolinijevom diktaturom moglo se vidjeti u Italiji javne manifestacije mladih fašista — otrovanih od režima — kako viču čas: dolje Francuska! čas: dolje Engleska itd. Slijediti Mussolinija značilo bi izdati vlastiti narod i svjetski mir.

Kako je Italija izolirana u svijetu, ako se je Italija bacila protiv savjeta svijeta u vojničku avanturu, to se je dogodilo samo po inicijativi Mussolinija, radi njegove kriminalne ludosti, radi

njegovog prezira života i interesa talijanskoga naroda kao i njegovog preziranja svjetskog mira.

Mussolini laže kada tvrdi da je rat u Africi i samo osvojenje Abesinije potreba talijanskoga naroda. Kada bi Italija i pobijedila u Africi, ne bi mogla na nikoji način smjestiti pučanstvo koje se povisuje svake godine za 400.000. Ključ talijanskih problema nije Afrika već Evropa; nije u ratu u Africi već u evropskoj solidarnosti.

Studenti svijeta! Slobodni Talijani, koji nisu izgubili smisao dostojanstva i nadu u bolju budućnost svoje nacije, uvjeravaju Vas, da je samo jedan način da se pomogne talijanskom narodu: a to je taj, da se makar i silom čim prije završi rat u Africi i da se pomogne da Italija opet stupi u koncert jedne Evrope zaista solidarne. Italija oslobođena od rata i fašizma moći će prije svega, vratiti talijanskim studentima — bačenim u intelektualnu sterilnost — dostojanstvo i mogućnost bolje budućnosti.

Mussolini je izdao sve države s kojima je pregovarao. U junu 1934 on je proklamirao u Veneciji uz Hitlera svoju solidarnost sa trećim Reichom. On se približio Francuskoj jedino u nadi da uništi — zahvaljujući novim momentanim prijateljima — ženevski pakt. Iza kako je ova operacija propala Mussolini ponavlja svoja spletkarenja — uostalom nikada prekinuta — sa pregovorima u Berlinu u nadi da će na taj način moći kompromitirati evropski mir.

Na ovo Vas, studenti Zapada, Mussolini poziva. On izdaje s time u isto vrijeme Italiju i Evropu i baš protiv ovom dvostrukom izdajstvu mi upućujemo ovaj apel i naš zov na uzbuđenu!

AKCIONI KOMITET
BRISLJSKOG KONGRESA

TALIJANSKI ANTIFAŠISTI SAKUPLJAJU NOVAC ZA NAŠE „ABESINCE“

TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ORGANIZACIJE U PARIZU SAKUPILE SU ZA JUGOSLAVENE - DEZERTERE 5.000 FRANAKA

Pariz, 13 februara 1936. — »L'informateur italien«, informativni bilten Internacionalnog komiteta za pomoć žrtvama talijanskoga fašizma, kojemu je počasni predsjednik Romain Rolland, a predsjednik J. R. Bloch, donša u svojem posljednjem broju slijedeću vijest:

»Zahvaljujući inicijativi Internacionalnog komiteta za pomoć žrtvama talijanskoga fašizma, talijanske organizacije su uputile 5000 franaka kao svoj prvi prilog za pomaganje mnogobrojnih mladih Hrvata i Slovenaca koji su prebjegli u Jugoslaviju kako ne bi bili upućeni u Afriku.

Internacionalni komitet za pomoć nastavlja sakupljanjem.«

INTERES INTERNACIONALNE ŠTAMPE ZA JUGOSLOVENE POD ITALIJOM

Veliki francuski list »Quotidien« (Pariz, od 12 februara) donosi slijedeći izvještaj iz Trsta:

»Otkako je otpočela afrička ekspedicija, fašističke vlasti vrše neobično strog nadzor nad stanovništvom jugoslovenske manjine u Julijskoj Krajini. Policija i fašisti vrebaju čak i razgovore između privatnih lica, i svi oni koji izražavaju sumnju o po-

voljnom ishodu rata protiv Etiopije, bivaju hapšeni i odmah deportirani na ostrva. Svako lice koje izgleda sumnjivo fašističkim vlastima, odmah se stavlja pod nadzor policije. Ovo ponovno pooštrevanje proganjanja jugoslovenske manjine u Italiji proizlodi vrlo rđav utisak u pograničnim krajevima Jugoslavije, gdje mnogi talijanski građani jugoslovenske rase dolaze, pošto su potajno prešli granicu.«

beznačajnima, ali treba to gledati sa jednog internacionalnog gledišta, pa ćemo vidjeti, da i te male bilješke imaju svoje veliko značenje i rijetku propagandnu vrijednost.

Ono pak što opažamo na talijanskoj antifaziističkoj strani važno je također i ima svoju posebnu sadržinu, koja je dublja, nego što bi se moglo činiti površnom posmatraču. Najprije moramo opaziti, da nas s antifaziističke strane danas potpuno priznaju, oni vide, da smo tu, da živimo i da možemo da u skoroj sutrašnjici značimo jedan problem za novu Italiju. Oni donekle slute i neke opasnosti za sadašnje talijanske pozicije i granice u slučaju sloma Italije u abesinskom ratu. Odatle njihova pažnja i interes za sve ono, što

potkrepljuje sumnju u tom smislu. Antifašistički bilteni i listovi bilježe detaljno život Jugoslavena u Julijskoj Krajini, naročito pojave posljednjeg vremena. Njihovi organi, pokreti i komiteti traže kontakt s predstavnicima Jugoslavena iz Julijske Krajine, jer smatraju, da je to neophodno potrebno u ovom momentu i da će to biti naročito potrebno u vezi s neminovnim razvojem sukoba i razvojem situacije u samoj Italiji.

Te pojave, taj interes internacionalne javnosti za nas i taj interes talijanskog antifaziizma za našu stvar, za naš pokret i našu akciju — sve nam to mora biti u ovom času jedan podstrek i jedan dokaz, da značimo mnogo u sadašnjoj međunarodnoj situaciji i da bi sutra mogli značiti

PROFESOR PESENTI OSUDJEN NA 24 GODINE ROBIJE

6 februara je Specijalni tribunal osudio profesora Antonia Maria Pesente, docenta sveučilišta u Sassari, na 24 godine robjice. Profesoru Pesentiju je 25 godina.

Optužen je bio da je u talijanskim antifaziističkim listovima koji izlaze u Francuskoj objavio članke u kojima se kritizira fašizam; da je prisustvovao kongresu u Bruxellesu i da je pripadao jednoj tajnoj antifaziističkoj organizaciji.

Krvava pobuna vojnika u Castellamare

Napoli, februara 1936. — U Castellamare di Stabia pobunili su se dvije hiljade vojnika, Barikadirali su se u jednom mlinu i nisu htjeli da potuju za Afriku. Jedan kapetan je bio ubijen.

HAPŠENJA STUDENATA U CANTAZARO RADI PROTURATNIH LETAKA

Napoli, februara 1936. — U Cantazaru su se proširili letaci protiv rata. U njima piše:

»Doba je da se svrši! U Afriku se ide trpjeti i umirati. Mi nećemo otputovati!«

Policija je uhapsila mnogo studenata.

još mnogo više. Analizirajmo sve to i doći ćemo do zaključka, da se doista nalazimo na prelomu jedne epohe u međunarodnom životu i da se u vezi s afričkim ratom lomi i naša sudbina. Treba da razumno iskoristimo sve što možemo, da bi iz toga lomljenja izišli što sretniji. Radimo na tome, da nas događaji ne zateknu iznenadjeni i nespremni, malene i mizerne. Sve što činimo mora biti usmjereno k jednom višem cilju, a naše najbolje energije moraju ići u pravcu konačnog rješenja.

Mi moramo biti svjesni da nas u međunarodnom životu Evrope čeka uloga, kojom moramo suvereno da vladamo. Događaji se brzo razvijaju, brže nego ikada.

(***)

FAŠIZAM ĆE PASTI...

I.

Još pred nekoliko godina uživao je talijanski fašizam, čak i u nefašističkim državama i nefašističkim pokretima, ne samo simpatije, već i moralne i materijalne pomoći. S raznih se je strana vrlo često moglo čuti: »Treba se diviti Mussoliniju i njegovom fašizmu« ili »Fašizam je spasio Italiju« i slično. Malo je koristilo upozoravanje onih, koji su ga u srž poznavali, da je fašizam štetan i da što se više jača postaje sve štetniji i opasniji ne samo po talijanski narod nego i po čovječanstvo.

I sva nastojanja talijanskih antifašista, da dokažu svijetu opasnost, koja prijeti od fašizma, ostala su bezuspješna. Iznošenje žrtava, koje Italija i talijanski narod podnose pod pritiskom fašizma i upozoravanja nisu koristila. Kadgod i gdje god je bilo govora o tome, uvijek se naglašavalo, da je fašizam i njegovo djelovanje unutrašnje pitanje Italije, u koje se ne ču i ne smije dirati, makar se vrlo dobro znalo, da je njegovo razorno djelovanje vrlo često prelazilo i granice Italije.

Pitanje jugoslovenske i njemačke manjine t. j. postupanje fašističke Italije prema tim manjinama, bio je također uvijek jedan vrlo važan memento Evrope. Vrlo su se varali oni, koji su to pitanje omalovažavali.

Tek kada se fašizam toliko ojačao i osjetio slabost onih, koji su trebali stati na put njegovom razornom djelovanju, pa počeo energičnije djelovati izvan granica Italije, tako da su i nečiji interesi došli u opasnost, Evropa se prenuća.

Onaj, koji je poznavao ideologiju talijanskog fašizma i koji je pratio njegovo djelovanje još u njegovom samom zametku, bio je uvjeren, da će danas ili sutra, tu ili tamo izazvati vatru, jer njegov je princip i baza nasilje, nasilje prema unutra i prema vani. Prema vani zato jer je fašistička ideologija usko povezana imperijalizmom, koji je opet usko vezan ratom.

Vatra je dakle potpaljena. Nije u Evropi kako se očekivalo, nego daleko u Africi. A to je u jednu ruku sreća za Evropu. Sreća u nesreći. Zato sreća, jer uprkos pesimističkim gledanjima na cijelo ovo pitanje, uz dobru volju Evrope, još se daje spriječiti, da i nju ne zahvati plamen rata.

A sad što vidimo. Gotovo čitavi svijet se digao protiv fašizma i njegovog nasilja. Jedni iz interesa, drugi iz dužnosti prema obavezama, a treći iz svoje dobre volje, jer im je stalo, da se to zlo — fašizam — uništi, jer im je stalo do mira. Glavno je, da je svijet otvorio oči i da mu ne daje podrške. Ostalo će doći samo od sebe.

Snažni pritisak, što ga svijet čini na fašizam izaziva je vrlo važan, ali još je snažnije onaj iznutra. Oskudica u svemu, koja danas vlada u Italiji, a pogotovo ona na zlatu, čemu je najjasniji znak, što je fašizam posegnuo i za privatnom svojinom može u toj ratnoj avanturi fašizam slomiti. Državna kasa i čitav talijanski narod iscrpljeni su dosada do skrajnosti, a troši se dnevno i dalje na milijune.

A ako polazimo sa stanovišta, da je ovaj rat fašističke Italije protiv Abesinije veliki rizik, kao što je rizik svaki ratni podvig, jer na neki profil ne može se računati niti u slučaju pobjede, možemo biti tako smionci pa zaključiti, da se talijanski fašizam sve više približava jami, da se u nju strovali, a koju si je sam iskopao. U slučaju da bude u Africi poražen, ne znamo da li ima čovjeka koji bi se usudio ustvrditi, da će fašizam i dalje ostati na vlasti u Italiji. Pa zar može biti neko, koji bi vjerovao, da će jedan narod, koga je režim potpunoma osiromašio i upropastio i dalje podržavati taj režim na vlasti?

A u slučaju, da bude pobjeda u Africi na strani fašističke Italije? Kakove će koristi od toga imati Italija i talijanski narod? Zar će Abesinija slijediti »obezbena zemlja« za talijanski narod? Mislim, da se svi oni, koji tako misle i u to vjeruju varaju. Prirodna bogatstva, kolonizacija i slično su one zamamne riječi, — to su u glavnom obećanja — to je nada talijanskog režima. Ali zar ne mislite na to, hoće li Italija iscrpljena ratom biti sposobna da organizuje iskorištavanje prirodnih bogatstava i kolonizaciju u Abesiniji. Te lijepe stvari, koje se nazivaju tako zamamnim imenima potražuju ogromnog kapitala, a talijanski državni i privatni kapital je već danas dovoljno iscrpljen, ako potraje još nekoliko mjeseci rat u Abesiniji potpunoma će ga nestati. Ili mislite, da će se možda koja država, nakon svega toga naći, pa lereditirati ovaj avanjuristički fašistički režim.

Fašistička Italija ovim ratnim pothvatom protiv Abesinije ide za proširenjem svog kolonijalnog posjeda. Ali nije li jasno, da danas osvajanje i stvaranje kolonija oružjem i silom nije nikako ni praktično ni korisno — makar to bilo u nekulturnoj i necivilizovanoj Africi. Sila radija kod potlačenih i podrđenih naroda nezadovoljstvo i stalne bune. Samo vojska i policija, koja treba da održava red u kolonijama proždire ogroman novac. U tome ima valjda dovoljno iskustva i sama Italija. Danas je jedino korisno proširivanje svoje kolonijalne moći putem ekonomske penetracije, a to je sposobna da učini jedino jedna ekonomska jaka država, jedna država jakog kapitala. Pa i ta politika osvajanja zemalja ekonomskom penetracijom danas loše uspijeva, jer se u svim narodima, pa i u onima, koji obiluju i najzabilježenije kulture kontinenta, počela buditi nacionalna svijest. Svaki čovjek i svaki narod nastoji danas da zbaci sa sebe sve tuđe spone, koje ga vežu. Po-

NOV NAPAD NA NAŠ JEZIK

Goriški nadškof mons. K. Margotti ukazuje da moraju slovenska verska društva rabiti italijanski jezik

Gorica, februarja 1936. (Agis). — Goriški nadškof mons. Karl Margotti je te dni izdal vrsto odredbi, ki se tičejo delovanja verskih družb. Tiče pa se še posebno slovenskih verskih družb in društev, ker po tej odredbi ne bodo mogla rabiti več slovenščine, ampak se bodo morala posluževati italijansčine. Prinašamo odstavke odredbe, ki prepo-

veduje naš jezik: »V nekaterih krajih naše škofije, in teh je precej, vladajo težkoče glede rabe jezika na sestankih in diskusijah argumentov prinešenih na dnevni red.

Naravno je, da so sestanki Katoliške akcije javni in zato morajo biti registri, dokumenti, poravnave, zapisniki sestankov pisani v italijansčini. Glede diskusije in objašnjevanja točk dnevnega reda, naj vsak rabi tisti jezik, ki ga najbolje obvlada, toda predsedniki se morajo pobrigati da bodo zapisniki o tem, kad se je na sestanku govorilo pisani v italijanskem jeziku. Glede drugega delovanja društev Katoliške akcije je jasno, da ne obstoja vprašanje jezika. Torej tudi v župnijah z drugojezično večino bodo mogli in morali usta-

navljati in pospeševati razna društva, uporabljajoč statute potrjene od sv. Stolice za italijansko Katoliško akcijo.«

Ljubljanski »Ponedeljski Slovenec« od 17 februarja poroča:

Goriški nadškof monsgr. Margotti in prefekt Ciampini sta ob priliki obletnice konkordata izmenjala prisrčni pismi. V svojem pismu želi nadškof, naj bi Italija kmalu triumfirala nad vsemi zaprekami in zmagovito diktirala svetu sladko postavo miru in ljubezni na podlagi resnice in pravice.

KONFINACIJA DIJAKA SLAVKA VIČIČA

»Nevaren slovenski agitator«, pravijo fašisti

Ilirska Bistrica, februarja 1936. — K aretaciji dijaka Slavka Vičiča iz Ilirske Bistrice, sporočamo še nekaj podbrnosti, ki smo o njih doznali:

Po aretaciji je obsedel teden dni v Bistriškem zaporu, nakar je bil odpeljan na Reko, kjer je bil obsojen in konfiniran za dobro petih let. Mladenič je bil namreč radi »pregorele ljubiznosti« do črnih srajc pod policijskim nadzorom, radi čega je moral biti po 9 uri zvečer doma. Toda zanašajoč se preveč na prizanesljivost policijskega komisarja Zecchinija se Vičič ni bog zna kako bal prekršiti te ure. Tako je prišel dan, ko so orožniki obiskali njegov dom, a fanta niso našli doma. Po noči so se zopet našli orožniki na njegovem domu, vzeli ga iz postelje in odvedli v zapor. Radi tega bi bil fant morda kaznovan par dni zapora in izpuščen, da se ni par dni prej dogodil slučaj, čigar posledice so postale usodne in vrgle senco podlosti na tukajšnje višje glave. Pri predvojaških vajah, v katerim mora vsa naša mladina vsake sobote, so naši fantje zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi. Seveda to ni prišlo gospodu Capocenturiju, dobro poznanemu Zadelu, imenovanemu tudi Zadu in Grofci, kateri je imel ta dan komando čez naše fante. Zavedajoč se, da bi v slučaju, da ne bi pokazal dovolj energije in patriotizma, bila v nevarnosti njegova služba na davkariji, kamor je prišel na milost fašja, ter bi se moral vrniti nazaj k svojim šilom in kopitom. Uporabil je to priliko in na-

pravil službeni raport, da su peli Slovenci narodne pesmi, t. j. protitalijanske, Vičiča pa obdolžil, da je fante ščuval in agitiral za slovensko besedo proti Lahom. Po vrlo kratkem zaslišanju na sodnji v Bistrici so fanta odpeljali na Reko, kjer ga je posebna komisija (fant je namreč mladoleten) sodila. Pri tem so pomagale še informacije naših bistriških autoritet, da se je Vičičevo stanje še poslabšalo. N. Nordio, predstojnik fašistične mladine v Bistriški općini, je dal konfinacijski komisiji sledeće spričevalo o Vičiču: Mladenič je protivljen v svojih dolžnostih do režima, nevaren slovenski agitator i protitalijanskih idej. Posledica tega je bila pet letna konfinacija.

Ta novica se je bliskovito raznesla po vsej Notranjski dolini. Ko je prišla na uho tudi Zadelu, se je ta takole izrazil: Dobro, izvrstno, to bi služilo za zgled. Vse take ljudi bi morali podušiti.

Ta izraz glavne općinske autoritete pokazuje jasno sliko sovražstva napram našem življu. Saj ne bi prišlo do tega, da ne bi bili petolizni janičari, ki so nam napravili že mnoga huđega, da z hinavsko dvoreznostjo pritakajo ognja temu sovražstvu. Vsi ti pomagajo da se polnijo zapori z našo mladino i našim narodom, da se mladeniči konfinirajo, itd. Vsi ti pomagajo da ispodrivajo naše ljudi od dela, da se rušijo družine, kakor da ne bi bilo dosti gorja, davkov, dolgova in pomanjkanja. Pravda, civilizacija in sloboda kje si v dvadesetom stoletju!

STAR AVSTRIJSKI BAJONET GA JE SPRAVIL V ZAPOR

Številne nepolitične aretacije

V Podbrdu sta bila aretirana Angel Reje, star 27 let in Franc Kemperle star 28 let doma iz Bače. Morala bosta presediti nekaj mesecev in plačati 800 lir globe. Vzrok je neznan.

V Cerknem so aretirali Terezo Ložar, staro 35 let. Presediti bo mo-

rala 4 mesece in plačati 3.200 lir denarne kazni zaradi tihotapstva.

V Slapu pri Bači so karabinerji aretirali Rutarja Josipa, starega 41 let, ker so mu pri preiskavi na domu našli razstreljevalni smodnik in star avstrijski bajonet.

ŠTEVILNE ARETACIJE V ISTRI

NARAŠČAJOČE NEZADOVOLJSTVO SILI LJUDI K UPORU

Reka, februarja 1936. (Agis). — Iz Istre prihajajo poročila o velikih preganjanjih naših kmetov. Vsled velike bede v kateri je danes vsa dežela, ljudstvo z dneva v dan bolj in bolj strada, ni to nič čudnega. Po nekaterih vaseh so zmetali in opljuvali iz lokalov

Mussolinijeve slike. To je imelo za posledico velika preganjanja. Točno v podobnosti zvedeti za posamezne dogodke je silno težko. Vendar pa je jasno, da naraščajoči odpor, ki je povzročil vsled obupnega stanja, v katero je spravil naše ljudstvo fašizam, sili ljudi tudi do najbolj nevarnih dejanj.

Tudi med karabinerji se opaža nediscipliniranost

Trst, februarja 1936. — (Agis). — Razno italijansko antifašistično časopisje, pa tudi naš list, je že večkrat poročalo o uporih med vojaštvom v Italiji, zlasti med onim, ki je dodeljeno oddelkom za vzh. Afriko. Zadnje čase pa se opaža nediscipliniranost tudi med milicijci, posebno pa med karabinerji. Po nekaterih naših krajih je postala nediscipliniranost karabinerjev že tako opasna in javna, da so višji funkcionarji zahtevali kontrolo nad

njimi. Tako so po nekaterih krajih sedaj določili, da se vse službujoče karabinerje odpelje z avtom iz kasarne do mesta, kjer morajo vršiti službo, tako da potem razaj grede v kasarno vsaj formalno vršijo svojo dolžnost. To pa ni ostalo skrito našim ljudem in se o tem dosti šušlja po naših vaseh. Zgleda, da fašistična Italija čim dalje hitreje jadra k neizogibnemu koncu.

gledajmo samo, koliko ima danes nepravilna jedna Engleska sa svojim kolonijama, koja je ne samo najširokogrudnije postupala sa podrđenim narodima u svojim kolonijama i koja je ne samo svu svoju diplomatsku vještinu i oprez uložila u rješavanje kolonijalnih pitanja, nego ih u većini slučajeva potpuno ekonomski zarobila.

Dakle ni malo nije vjerovatno, da će se talijanski fašizam bilo u kojem slučaju moći održati dugo na vlasti, jer ni u kojem slučaju ne će moći dati talijanskom narodu ono što mu je obećavao. A po fašizmu osiromašeni i upropašteni talijanski narod ne može uvijek živjeti u nadi. A od nacionalističkog fanatizma se ne da živjeti. Taj fanatizam, koga je talijanski fašizam uspio ucijepiti u talijanski narod, u ovim momen-

tima naglo nestaje. O tome se može svako uvjeriti koji prati unutrašnje prilike današnje Italije.

Fašizam će pasti. Ako ga niko drugi ne sruši, srušit će ga talijanski narod. Razne pobjede u Africi ne će ga moći spasiti. One mogu samo za kratko vrijeme da obmanjuju i zavaravaju talijanski narod i time daju fašizmu još nekoliko časova života.

Naša emigracija, čini se, da premalo vodi računa o tom pitanju, a još se manje sprema za eventualnost. Pomirila se tim stanjem kako je danas i koja traje već toliko godina, pa kao da ne može vjerovati u neku promjenu. A što bi mi kad bi nas do-gadjali iznenadili. Jesmo li spremni na to? A. OBROVAC

Vojaštvo v Italiji dobiva čim dalje slabšo hrano

Trst, februarja 1936. — (Agis). — Naši fantje, ki služijo sedaj vojaški rok ali pa ki čakajo na ekspedicijo v Abesinijo, pošiljalo domov čim dalje slabša poročila. Razmere so se tekom leta znatno poslabšale, bodisi glede prehrane ali pa obleke in obutve. Na hrani so posebno prikrajšani. Nikoli ne dobijo mesa, porcije so majhne in hrana je slabo zabeljena. Mnogokrat pa se zgodi, da primanjka hrane. Tudi na kruhu so zelo prikrajšani. Vsi oni, ki čakajo po raznih vojašnicah za ekspedicijo v Abesinijo, nimajo niti poštene obleke. Predno jih odpošljejo v take vojašnice in k takim oddelkom jim odvzamejo popolnoma vse, in sicer perilo ter jim pustijo samo po eno srajco, potem tudi vso obleko razven one, ki jo imajo na sebi, dalje čevlje in orožje. Vsi so izčrpani in že sedaj naveličani. Sporočajo pa tudi, da vlada med Italijani samimi veliko malodušje, če že ne nezadovoljstvo.

SLUŽBENA POTVRDA O BIJEGU TALIJANSKIH VOJNIKA U KENJU

Na pitanje opozicije u londonskom parlamentu za kolonije Tomas je izjavio da je zaista 380 vojnika talijanskih nacionalnih trupa prebjeglo izmedju 15 i 22 januara na britanski teritorij u Keniji.

JUBILEJ ZAGREBAČKOG NADBISKUPA DRA ANTUNA BAUERA

Zagrebački nadbiskup, preuzvišeni Dr. Ante Bauer proslavio je neki dan osamdesetgodišnjicu života i dvadesetpetgodišnjicu episkopata. Tom prilikom iskazane su slijedom zagrebačkom metropoliti velike počasti za sav njegov dosadašnji rad i zasluge koje je stekao na visokom položaju glavara zagrebačke nadbiskupije kroz ovih 25 godina, a osobito poslije rata kad je Dr. Bauera zapao primat među biskupima katoličke crkve u Jugoslaviji. No i mimo toga, Dr. Bauer je istaknuta ličnost javnog života; poznato je da je dugo godina bio sveučilišni profesor te je osobito cijenjen kao filozofski pisac. Dr. Bauer je nadalje pokrovitelj Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, a prije rata isticao se i kao političar, ugledni član Hrvatsko-srpske koalicije.

Naš list, kao i naša emigracija u Jugoslaviji, ima poseban razlog da istakne ovaj jubilej preuzv. Dra. Bauera. Uz njegovo ime veže se korak jugoslavenskog episkopata od prije pet godina (1931) u obranu našega naroda Hrvata i Slovenaca u Julijskoj Krajini. Mislimo na poznatu biskupsku poslanicu u kojoj je bio prikazan položaj katolika Jugoslavena u Istri, Trstu i Gorici i upravljen apel na vjernike u Jugoslaviji da se na dan Sv. Josipa, 19 marta, održe molitve za vjersku slobodu Hrvata i Slovenaca pod Italijom.

Kršćanske riječi iz te biskupske poslanice, odjeknule su duboko kod našeg naroda kao i u ostalom svijetu. Kod nas i naših sunarodnjaka u Julijskoj Krajini kao velika moralna potpora i utjeha, u svijetu kao opomena jednog nesusnog stanja, a kod fašista u Italiji, riječi jugoslavenskog episkopata izazvale su veliki bijes i ogorčenje. Kao i bezobzirne napadače talijanske štampe na čitav episkopat, a posebno pak na samoga Dra. Bauera, kao predsjednika biskupskih konferencija.

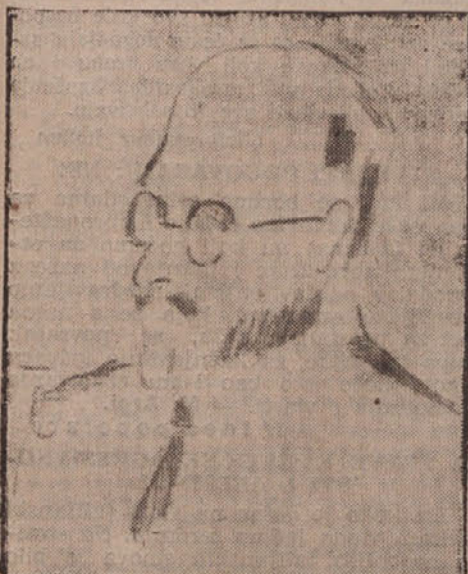
No to mu je samo u očima onih koji su bili uzeti u zaštitu diglo poštovanje. I radi toga, kao prijatelju i zaštitniku progonjenih Hrvata i Slovenaca pod Italijom, pridružujemo se i mi čestitkama zagrebačkog nadbiskupa Dra. Ante Bauera povodom njegovog jubileja.

Zagrebački Istrani pozdravili su nadbiskupa Dra. Bauera sa svoje nedjeljne glavne skupštine ovim brzojavom:

»Društvo »Istra« u Zagrebu sjeća se dokaza osobite ljubavi Vaše preuzvišenosti napram braći u krutom ropstvu i sa svoje glavne skupštine najsrdačnije čestita dvostrukom jubileju, kojima je vanredna dobrot Božja odlikovala Vašu preuzvišenost.

MOŽE LI ITALIJA ZAUZETI ABESINIJU I DA LI BI IMALA OD TOGA KAKVE KORISTI

Napisao Gaetano Salvemini

Gaetano Salvemini

Italija ima male količine željeza, uglja, bakra i potaše, te mora da uvozi gotovo čitavu količinu petroleja, pamuka, kaučuka i fosfata. Ona ima sasvim dovoljne količine kemikalija i nitrata, kao i sumpora i aluminijuma. Ona može ograničiti svoj uvoz uglja iskoristivši svoje vodene snage za elektricitet. U sadašnjem stanju tehnike, Italija je u manje povoljnom položaju s obzirom na zemlje koje mogu dobiti svoje sirovine, ne plaćajući velike transportne troškove. Ona mora prije svega da ostane agrikulturna zemlja. Pa i kao takva ona ne može da hrani čitavo svoje stanovništvo. Na svojoj teritoriji od 12.000 kvadratnih milja ona mora da izdržava 42 i pol milijuna stanovnika, međutim je jedna trećina talijanske zemlje neegodna za obradu. Prema tome, ona mora da uvozi velike količine hrane.

Na koji način Italija plaća za svoj uvoz? Na tri načina: svojim izvozom, prihodima od turizma i novčanim posilkama svojih emigranata u inostranstvu. Ako ma koji od ovih izvora prihoda da podbac, njen uvoz mora u toj istoj mjeri da bude smanjen i njeno stanovništvo mora da snizi svoj standard života. Posljednjih godina sva ova tri izvora prihoda smanjena su. Da bi izišao iz te nezgodne situacije, Mussolini predlaže da zauzme Abesiniju, gdje on očekuje da nadje za svoj narod sirovine za iskorišćavanje i teritoriju za kolonizaciju.

ABESINIJA NE MOŽE DA PRIMI MASE TALIJANSKIH EMIGRANATA.

Da li će zauzeće Abesinije pomoći Italiji da riješi problem stanovništva i sirovina? Površina Abesinije iznosi 350 hiljada kvadratnih milja, što znači da je ta teritorija tri puta veća od Italije. Međutim hladna klima u planinskom dijelu Abesinije nije pogodna za rad ma koje vrste. Šta više, ni planinski dijelovi Italije nisu obradjeni. Pa ni pušni krajevi u nizinama abesinskim nisu pogodni za rad. Tropska zona u Abesiniji uopće je vrlo plodna. U njoj raste kava, pamuk, šećer, ali je klima u toj zoni ubitačna za radnike bijele rase. Talijani bi mogli samo da predstavljaju dominirajuću klasu, koja bi iskorišćavala urodjenike, ako bi takva eksploatacija uopće bila korisna. Ali mase talijanskih emigranata ne bi mogle da apsorbiraju zemlja sa takvom klimom kao što je Abesinija ima. Prema tome preostaje samo umjerena zona u Abesiniji, takozvani plato, koji ima vanrednu klimu. Ali visina te zone onemogućava rad manuelnih radnika, koji dolaze iz nizina. Samo sasvim snažni ljudi mogu se aklimatizirati u tom kraju. Značajno je da u samoj Italiji jedan procenat stanovništva živi na visini većoj od 3300 stopa. Dopsnici koji prate talijansku vojsku u sjevernoj Abesiniji naravno izbjegavaju da jave ma šta, što bi bilo nepovoljno za talijanske vojne cenzore. Pa ipak jedan dopisnik u Njujork Tajmsu, od 21 oktobra 1935 godine osjetio se primoran da javi, da se posao oko izgradnje drumova u okupiranoj teritoriji izvodi »pod fizičkim prilikama koje ni sami urodjenici ne mogu izdržati. Pritisak na srce je veoma znaatan, a umor dolazi skoro neposredno poslije učinjenog napora«.

Pa i kada ne bi bilo teškoće oko prilagodjivanja na takvu visinu, Italija bi još uvijek morala da savlada drugu teškoću u Abesiniji, koja je ekonomske prirode. Talijanski emigranti obično ne napuštaju Italiju da bi postali zemljoradnici u nerazvijenim i nenastanjenim zemljama. Oni traže zaposlenje u bogatim zemljama gdje su nadnice visoke. Agrikultura u kolonijama iziskuje kapital, a talijanski emigranti rijetko imaju kapital.

SVE TALIJANSKE KOLONIJE IMAJU 1900 TALIJANSKIH ZEMLJORADNIKA

U umjerenoj i tropskoj zoni intenzivnije obradivanje zemlje bilo bi nesumnjivo moguće radom urodjenika koji bi bili pod upravom evropskih stručnjaka. Ali to ne bi riješilo problem suvišnog stanovništva u Italiji. S druge strane abesinski plato predstavlja splet planina, planinskih vrhova i litica. Koliko bi milijardi dolara bilo potrebno da se tu izgrade drumovi i mostovi, i obradi zemlja. Da bi stvorile taj ogroman kapital potreban za razvoj prilika u Abesiniji talijanska vlada morala bi da iscrpi stanovništvo Italije. Zauzeće Abesinije mjesto da poboljša razliku koja postoji između broja stanovništva i prirodnih izvora u Italiji, ono bi samo pogoršalo tu razliku. U godini 1931 samo 52 i po hiljade Talijana živjelo je u afričkim kolonijama. Ako se od toga broja oduzme broj vojnika, činovnika, trgovaca i radnika zaposlenih na javnim radovima, vidjet će se da je za posljednjih 40 godina emigriralo u sve kolonije nešto više od 1900 talijanskih zemljoradnika, od kojih je 1361 otišlo u Tripolitaniju 256 u Sirenauku, 200 u Somaliju, a 84 u Eritreju.

Ova pojava je opća. Engleska sa najvećim brojem kolonija na svijetu ima oko 2 milijuna nezaposlenih. Holandija pokušava da riješi svoj problem stanovnika ne slanjem svojih radnika u istočnu Indiju, već isušivanjem Zuider Zea. Belgija nalazi, da joj Kongo ne služi kao izlaz za prekobrojno stanovništvo. Francuska je izgradila svoje kolonijalno carstvo kapitalom i činovništvom, a ne radnicima. Njemačka je za 20 godina prije rata, uprkos velikom priraštaju, slala godišnje u afričke kolonije, koje su predstavljale površinu od 1.030.000 kvadratnih milja, prosječno samo 1500 ljudi, a u godini 1911 njene afričke kolonije imale su samo 15.891 Nijemca.

PROBLEM STANOVNIŠTVA U ITALIJI

Italija bi bila osuđena na gladovanje, rat ili anarhiju, ako ne bi postojalo nikakvo drugo rješenje za njen problem stanovništva osim zauzeća. Srećom, zauzeće kolonija nije jedino rješenje. Nije istina da se stanovništvo Italije povećava sa 450.000 godišnje, kao što je to pisao senator Davanzatti u američkom časopisu »Karadt Historie« od oktobra 1935, ili sa 400 do 500.000 kao što je to napisao g. Cortezzi u »Newyork Tempsu« od 20 oktobra 1935 godine. Profesor Gini predsjednik Italijanskog centralnog instituta za statistiku, došao je do zaključka da popis stanovništva 1931 godine dokazuje da Italija ima 41.979.000 stanovnika. U svakom slučaju izvjesno je, da je priraštaj stanovnika od 450 do 500.000 godišnje čista izmišljotina, i da je vjerovatan priraštaj svega 250.000. Pa kada bi i usvojili zaključke profesora Ginia, priraštaj ne bi bio veći od 320.000. Jedan od glavnih faktora koji usporava priraštaj je samo opadanje u radjanju djece. Međutim, Mussolini u svom govoru od 27 maja 1927 žali što je to tako.

Otkako je Mussolini izdao naredjenje da bi talijanske žene imale da mu dadu 60 milijuna podanika do 1961 godine, talijansko radjanje djece znatno je spalo. Od marta 1928, t. j. tačno 9 mjeseci kasnije, kada je Mussolinijevo naredjenje trebalo da počne da donosi svoje rezultate, pa do decembra mjeseca iste godine, broj radjanja djece u Italiji bio je 23.000 manji nego za odgovarajuće vrijeme u prethodnoj godini. Izgleda da postoji opći štrajk u Italiji protiv ovakve naredbe Mussolinija. Mussolini može da odredjuje broj sati rada za svoje podanike, ali on ne može da kontroliše njihov intimni život. Opadanje smrtnosti stanovništva dostiće će izvjesnu granicu preko koje se ne može dalje da ide, dok će slobodno i tajno emigriranje smanjiti broj stanovnika. Na taj način stanovništvo će prestati da se povećava.

BONIFIKACIJA

Pa ipak, postojat će problem stanovništva u Italiji sve dotle, dok opadanje priraštaja djece ne stvori ravnotežu između stanovništva i sredstava za njihovo izdržavanje. Još će se mnogo godina morati da riješava problem, kako da se zaposli novi priraštaj. Kako će se taj problem riješiti? Ja ne znam, kada će kemija i agrobiologija uspjati da revolucioniraju privrednu proizvodnju na taj način, da sve zemlje budu ekonomski nezavisne. Ali ostaje činjenica da i bez takvih rezultata nauke mnogo može da se učini, da se povećava proizvodnja i proširi viši standard života na veći dio stanovništva čak i u zemlji, koja je tako siromašna kao što je slučaj s Italijom. Godine 1882 parlamenat je izdao zakon za isušivanje močvarne zemlje. Godine 1915 skoro 320.000 hektara zemlje bilo je na taj način osposobljeno za zemljoradnju. Pokrajina Ferara pruža najbolji primjer za to, šta se može učiniti, primjenjujući ljudsku inteligenciju i radnu snagu. Tako je jedan stručnjak pisao 1924 godine, da je u Ferari od 500.000 hektara 250.000 hektara oslobođeno za zemljoradnju počevši od 1870 godine, i da bi mnoge druge venecijanske pokrajine mogle da se pohvale sličnim rezultatima.

Za 4 godine poslije pohoda na Rim (oktobra 1922 god.) posao oko isušivanja zemlje znatno je opao. Troškovi oko isušivanja, koji su u 1921-22 godini iznosili 209 miliona lira, pali su na 179 miliona u 1922-23 godini, a na 119 miliona lira u 1923-24 godini. Zatim su se nešto povećali, iznoseći 187 miliona u 1924-25 i 164 miliona u 1925-26 godini. Počevši od 1926 godine rad na isušivanju ponovo je povećan, tako da su troškovi u 1926-27 porasli na 253 miliona lira, u 1927-28 na 282 miliona, a u 1928-29 god. na 311 miliona. Od 1922 do 1928 godine isušeno je za zemljoradnju ukupno 805.180 hektara zemlje. Mjeseca decembra 1928 god. izdat je zakon, kojim se vlada obavezuje, da će za idućih 14 godina utrošiti 4.300.000.— lira na isušivanje i poboljšavanje zem-

lje. Ova je ideja odlična, ali je glavni dio toga novca utrošen na isušivanje močvarne zemlje Pontinije, koja predstavlja površinu od 64.220 hektara. Potrošena je velika suma novca i velik rad na malu površinu zemlje u blizini Rima. Time je lako impresionirati strance, međutim isušivanje zemlje, koje ne služi propagandističkim svrhama, usporeno je, ili je potpuno zanemareno. Vlada dostojanstveno šuti o rezultatima, koji su postignuti u Italiji pomenutim zakonom od 1928 godine.

U isušivanju i poboljšavanju zemlje za zemljoradnju Talijani moraju tražiti jedno od rješenja za svoje prekobrojno stanovništvo. Sardinija, koja ima 973.000 stanovnika, ima samo 105 stanovnika na jednu kvadratnu milju, dok u Italiji ima prosječno 344 stanovnika na jednu kvadratnu milju. Prema tome je Sardinija slabo naseljeno talijansko ostrvo i samo je 30 posto zemlje na tome ostrvu obradjeno, a 56 posto stanovništva zaposleno je zemljoradnjom. Pa i u takvim okolnostima Sardinija pati od nezaposlenosti.

Zašto je onda potrebno trošiti milijarde na rat? Novac, koji se baca u Abesiniju, mogao bi se za mnogo godina upotrebiti na suvišak stanovništva u Italiji.

EMIGRACIJA

Drugo rješenje talijanskog problema, prenaseljenosti mora se tražiti van Italije. Prije depresije koja je sada nastupila sve zemlje nisu zatvorile svoja vrata talijanskim emigrantima. Francuska je bila vrlo liberalna u tom pogledu. Južna Amerika isto tako. Svijet je dosta prostran. Neka vrata su zatvorena, dok se druga otvaraju. Dok postoji sadašnja depresija, talijanski radnici bit će u istoj teškoj situaciji kao i radnici u svima drugim zemljama. Kada depresija bude prošla, iseljavanje će ponovno nastati.

Da je Mussolini bio razlozan, on je morao pokušati da pred moralnom svijesću čitavoga svijeta drži nepravdu koju su anglosaksonske zemlje počinile protiv talijanskog naroda svojim zakonima o isključenju doseljenika. Nikakva skupština Društva naroda nije trebala da se održi, na kojoj ne bi bio prisutan i talijanski predstavnik da skrene pažnju anglosaksonskim zemljama, da je smiješno govoriti o miru i međunarodnoj pravdi, kada se bezobzirno isključuju talijanski emigranti iz Sjedinjenih Država Amerike, Kanade i Australije. Ako se anglosaksonske zemlje ne riješe na rješavanje problema talijanskih iseljenika na način sporazuma i dobre volje, onda će prenaseljena i nemirna Italija biti uvijek u iskušenju da se pridruži drugim nezadovoljnim narodima, da slome prepreke koje ih pritiskuju. Jasno je da talijanski iseljenici nemaju nikakvo pravo da stvaraju kaos na tržištima u zemljama u koje se useljavaju. Zemlja koja ih prima ima pravo da kontroliše tok useljavanja sa fizičkog, intelektualnog i moralnog gledišta, i šta više da potpuno obustavi takvo useljavanje u danima depresije. Svaka mjera, koju iseljeničke zemlje budu preduzele da prisile useljenika da podignu svoj lični standard i vrijednosti, morala bi biti primljena sa zahvalnošću od strane svih Talijana koji pametno žele napredak.

Talijanska vlada morala je da propagira ovakve ideje 1924 godine, čim su Sjedinjene Države Amerike, Kanade i Australije zatvorile svoja vrata talijanskom iseljavanju. Mjesto toga, Mussolini je 1925 počeo da stvara smetnje iseljavanju. Te godine težaci u jugozapadnom dijelu Francuske bili su prisiljeni da dovede spanjolce i francuske Kanadjane zato, što talijanski radnici nisu bili u mogućnosti da napuste svoju zemlju. U novembru 1926 godine postalo je zločin, koji se kažnjavao sa tri godine zatvora, svako iseljavanje bez dozvole vlasti. Talijanske pogranične straže dobile su naredjenje da pucaju na svakoga koji bi pokušao da pređe granicu na drugoj tački izuzev onoj koju su vlasti odredile. U jesen 1927 godine vlada je usvojila politiku ograničenja emigracije radnika na minimum. Prema tome samo oni radnici, koji su dali obećanje da će se povratiti u Italiju najdalje za tri godine, dobivali su dozvolu da emigriraju. Ti emigranti nisu smjeli da povedu porodicu sa sobom za te tri godine; i ako se oni na kraju toga vremena nisu vratili u zemlju, izgubili su pravo da im se porodice pridruže.

Propagiranje smanjenja priraštaja postalo je zločin prema članu 113 zakona od 6 novembra 1926 godine. Svi neoženjeni imali su da plaćaju veliki lični porez po tom zakonu, a taj porez je bio udvostručen 1928 godine. U isto vrijeme širila se lozinka da je zauzeće kolonije jedini način da se riješi problem talijanske prenaseljenosti, i ta lozinka postala je sastavni dio fašističke propagande u Italiji i u inostranstvu.

Fašistička „civilizatorska“ misija u Abesiniji

Mussolini je u intervjuu, objavljenom u listu »Deutsche Tages Zeitung« od 14. novembra 1926, rekao: »Italija traži od drugih sila priznanje prava da i ona dobije svoj položaj na suncu i zemlji«. U drugom intervjuu, objavljenom u londonskom listu »Daily Express« od 24. januara 1927, Mussolini je razvio tu misao i rekao: »Italija mora naći izlaz za svoje stanovništvo koje se umnožava. Nijedna sila nema pravo da stoji na putu talijanskom legitimnom naporu, da nadje teritorije pogodna za svoj narod. Ona se time mora proširiti ili eksplodirati«.

ABESINIJA NIJE POGODNA DA RIJEŠI PROBLEM ITALIJE

U ovom povećavanju stanovništva Mussolini je našao razlog da traži kolonije. U isto vrijeme on je ubrzavao povećanje stanovništva da bi imao jači razlog za traženje kolonije. I eksplozija se dogodila 1935 u Abesiniji.

Ako Abesinija i nije pogodna da riješi problem prenaseljenosti talijanskog naroda, da li bi ona bila pogodna da riješi problem sirovina? Da li je Abesinija zaista bogata u mineralima: platini, zlatu, uglju i benzinu? Proizvodnja platine kretala se u Etiopiji od 22.355 grama do 24.946 grama godišnje između 1926 i 1933 godine. Ta proizvodnja predstavljala je 3 posto cjelokupne svjetske proizvodnje. Što se tiče zlatnih rudnika, te rudnike još niko nije mogao da pronadje. Mi možemo sa sigurnošću pretpostaviti, da ni britanski Foreign Office ni francuski Quay d'Orsay ne bi ostavili Abesiniju Italiji, da je postojalo ikakvo zlato u toj zemlji u većoj količini. Postojanje ugljena i benzina u Abesiniji isto je tako problematično kao i postojanje zlatnih rudnika. Pa čak i kad bi postojali takvi rudnici, bilo bi pitanje da li bi se proizvodnja i prenos ruda naplaćivalo s obzirom na njihovu tržišnu vrijednost. Zašto bi talijanska industrija uvozila uglj u Abesinije ako je engleski uglj jeftiniji? Zašto bi se uvozio benzin iz Abesinije, ako se benzin iz Rumunjske, Rusije i Mosula može dobiti pod povoljnijim uslovima? To isto važi i za kaučuk, šećer, kavu i druge poljoprivredne proizvode. Da li bi kultiviranje tih proizvoda bilo rentabilno u Abesiniji? Svijet ima u izobilju šećera, pamuka i kave koji se ne mogu prodati. Egipatski pamuk, braziljanska kava i jugoslovensko meso, kao i žito iz Kanade, bit će još za dugo vrijeme jeftiniji, no ako bi se oni proizvodili u Abesiniji. Talijanski potrošač ne potrebuje kupovinu tih artikala iz zemalja koje bi kontrolirala talijanska vlada, već on traži da ih kupi po najjeftinijoj cijeni. Sve dok optičaj tih artikala po cijenu svijetu ne bude srušen ratom, talijanski kupac će se rukovoditi zakonima koji postoje za ponudu i potražnju. On neće činiti razliku između engleskog i abesinskog uglja, već između jeftinog i skupog uglja. Zaštite carine mogu rezervirati Italiju kao povlašćeno tržište za abesinske proizvode. To bi primoralo talijansko stanovništvo da usvoji niži standard života. U tom slučaju Italija bi politički pokorila Abesiniju, ali bi Abesinija ekonomski osvojila Italiju. Da bi abesinsku sirovinu doveo na svjetsko tržište, Mussolini planira da izgradi željezničku prugu kroz Abesiniju, koja bi spajala Eritreju sa talijanskom Somalijom. Takva pruga bila bi tri puta duža od Italije i prolazila bi kroz niz pustara i divljih planina. Gradjenje te pruge progutalo bi ogromne sume. Ovo remek djelo ekonomskog i finansijskog ludila namjerava Mussolini da izvede u momentu, kada se željeznice u svijetu bore protiv utakmice koju prestavlja prenos cestama i zrakom. Može neko reći da je problem sirovine manje ekonomski značajan, ali da je od strategijskog značaja. Taj problem ne postoji u vrijeme mira, već postaje od bitnog značaja u vrijeme rata. Pristup abesinskim sirovinama ne bi mogao biti osiguran u vrijeme rata, jer hiljade milja razdvajaju Abesiniju od talijanskog kopna. Ako Italija i njeni saveznici budu kontrolirali more, sirovina će dolaziti u Italiju iz svih krajeva svijeta; ako pak oni ne kontrolišu more, neće moći dobiti nikakvu sirovinu, bilo da se ona proizvodi u talijanskim Abesiniji ili u Sjedinjenim Državama Amerike.

Za vrijeme od pedeset godina, koje su prethodile svjetskom ratu, stanovništvo Italije povećalo se za jednu četvrtinu, pa ono ipak nije umiralo od gladi. Šta više standard života povećavao se stalno, premda Italija nije imala ni kolonije ni sirovinu za svoje emigrante. Taj problem bio je riješen mirom i napretkom.

Talijanska vlada u kojoj bi bili ljudi praktične pameti, koji bi imali na sru stvarne interese naroda, morala bi u prvom redu raditi za mir, za razvoj emigracije, ali ona ne bi smjela u isto vrijeme razvijati ideju prekomjernog povećavanja stanovništva. U mjesto toga, Mussolini je suzbio emigraciju kao da je ona zločin, i naredio je talijanskim ženama da radjaju veći broj djece; a kada je prošlog ljeta njemu bilo ponudjeno da svoj spor sa Abesinijom riješi mirnim putem, izjavio je on francuskom ambasadoru (prema pisanju francuskog novinara Pertinaksa: »Ako bi mi vi i na tanjiru donijeli Abesiniju, ja je ne bi primio, jer sam ja odlučio da je silom zauzmem«.

POGREŠKE MUSSOLINIJEVE su dovoljne, da izazovu pad svake vlade

Vašington Post, donosi pod gornjim naslovom članak svoga saradnika g. Livingstona Hartlija, u kome se između ostalog veli:

»Za posljednjih pet mjeseci Mussolini je učinio nekoliko prvoklasnih pogrešaka. Osnovna greška njegova bio je način zauzeća Abesinije. U mjesto da ide putem starog imperijalizma i da izazove nemir u Abesiniji, kako bi mogao intervenirati, on je izvršio direktan napad, što je imalo za posljedicu da se je uticalo na primjenu sankcija. U isto vrijeme on je precijenio snagu svog vojnog aparata, iako su mu strani stručnjaci skrenuli pažnju na teškoće kolonijalnog rata. Stoga se akcija u Abesiniji pokazala do sada kao flijaska, te je veliko pitanje da li će 250.000 talijanskih vojnika biti dovoljni da održe poziciju kada nastanu velike kiše.

Posljednja njegova greška je — a ona može imati ozbiljne posljedice za

Italiju — što je propustio da usvoji Hoare-Lavalov prijedlog kao bazu za pregovore, prije no što je taj prijedlog bio odbijen u Londonu i Zenevi.

Jedini uspjeh Mussolinijev u diplomaciji je, što je odgovodio primjenu petrolejskih sankcija, ali ga i taj uspjeh može mnogo stajati jer je to imalo za rezultat da se stvori solidan defanzivni front od Velike Britanije, Francuske, Grčke, Turske i Jugoslavije.

Ove greške su dovoljne da izazovu pad ma kakve vlade, a još više diktatorske. Njegov spas leži u tome, što ni britanska ni francuska vlada ne žele lični pad Mussolinijev, bojeći se kaotičnih posljedica u Italiji, koje bi imale uticaja na stabilnost Evrope. Ma kakva bila sudbina Mussolinijeva, on je svoj zemlji stvorio ogromne štete, ne samo finansijske i ekonomske prirode, već i njenog prestiža u svijetu.

Šolska statistika Julijske Krajine

127.730 šolarjev na ljudskih šolah

Prosvetno ministstvo je izdalo statistiko, ki se tiče šol in šolarjev v Julijski Krajini. Vseh šolarjev je bilo vpisanih na ljudskih šolah 127.731, od katerih je 65.430 moškega in 62.301 ženskega spola. Ker pozimi precej šolarjev ne poseća šole, je treba nastaviti povprečno število ljudske šole obiskujočih otrok na 120.000. Prebivalstvo Julijskih provinc, od katerih Julijska provinca, kar se tiče šolstva, šteje 950.000 duš, izvzemši videmsko provinco. Videmska provinca sama šteje 700.000 duš in se v njej nahaja 80.000 ljudskih šolarjev. Italijansko časopisje Primorja (slovenskega sploh ni, kakor znano), ki ima svojo najvišjo učno upravo v Trstu, zahteva, naj bi se postavila pod tržaško šolsko upravo tudi videmska pokrajina. Razlogi so jasni, namreč centralistični. Tako bi vseh pet julijskih provinc tvorilo, kakor pravijo fašistični listi, »eno samo močno trdnjavo na vzhodni meji domovine« in bi se moglo italijansko učitelstvo in Vidma predstavljati na slovansko Primorje, da pospeši in poglobi njegovo poitalijančevanje.

(Ponedeljski Slovenec)

Po naših vaseh razsajata beda in obup

St. Peter na Krasu, februarja 1936. — (Agis). — V naši okolici in St. Petru samem razsajata beda in tudi lakota. Zadnji pridelek ni bil bogve kakko prida, zlasti pa današnji položaj v Italiji, ki je zelo dvignil cene raznim živilom, je razmere našega človeka še poslabšal. Tako piše neka ženica, da je letošnji pridelek krompirja že trikrat prodala, in sicer samo za davke, pa še ni vse plačala. Pravi, da ne ve kaj bo delala, ko bo ves krompir prodala, a ne bodo še plačane vse rabe za davke. Pomankanje spravila ljudi tako daleč, da prodajajo celo semenje iz svojih kleti, ne glede na to, da spomladi ne bodo imeli ne semenja ne denarja, da bi si drugo seme nabavili.

V GORICI VSE V ZASTAVAH.

Gorica, februarja 1936. (Agis). — V Gorici so te dni nenadoma zaplapolale na vseh poslopijih zastave. Ljudstvo sprva ni vedelo zakaj gre. Kmalu pa se je razširilo to tudi po okoliških vaseh, kjer so karabinerji z milico pridno silili vse, da so razobesili italijanske zastave. Kakor se je kasneje zvedelo gre to za neko novo zmago v Abesiniji. Ljudje vsega skupaj sicer niso bogve kako veseli, ker nima nihče od tega nobene koristi. Med tem časom so namreč tudi proslavili že precej zmag in jim je že vseeno, če morajo še za eno po vrhu razobesiti.

SLOVENSKI FANTJE PADLI V ABESINJI

V bitki pri Aksumu je padel pešec Ernest Fajdiga iz Versarja v Istri. Dajle je padel Gatej (?) Alojz iz Novakov pri Cerknem, ki ga s padlim fašistom Razpetom iz Idrije fašistični časopisi hvalijo, ker sta s svojo smrtno vrstah črni sraje dokazala, da se sme Italija zanašati tudi na zvestobo svojih novih državljanov. Umrli je dalje Leopold Podgornik iz Čepovana, ki je odšel kot delavec lanskega septembra v Afriko. Dobil je pljučnico. Po uradnih statistikah je do sedaj padlo vsega skupaj 5 črnih sraje legije »Isonzo«.

VELIKE NOVČANE KAZNE RADI PREKRŠAJA DEVIZNIH PROPISA

»Banca Commerciale« kažnjena sa 1.100.000 lira globe. Talijanska vlada sprovidi najstrožju kontrolo deviza i svaki ilegalni postupak u trgovini devizama drakonski se kažnjava. Tako je posljednjih dana otkrivena afera sa devizama u koju je umiješan pored ostalih i pomoćnik direktora »Banca Commerciale« — Vittorio Merejo. On je kažnjen sa globom od 1.100.000 lira. Ostala lica kažnjena su takodje sa velikim sumama koje se kreću od 180 hiljada lira do 1.500.000 lira.

Sve veći broj atentata na tvornice municije u Italiji

Požar u fabrici municije u blizini Venecije

»Junajted Press« javlja iz Venecije: Stanovništvo malog luganskog ostrva Giudeca obuzeto je panikom na glas da je izbio požar u velikoj fabrici municije koja se nalazi na ostrvu. Požar je bio vrlo opasan jer se velikom brzinom približavao glavnim fabričkim zgradama gdje se nalaze još uvijek velika stovarišta baruta. Ostrvljani su odmah na glas o požaru pojurili prema obali i pokušali da se čamcima i na brzu ruku spremljenim splavima spasu. Policija je morala da intervenira da bi uspostavila red u masi. Srećom požarna četa je mogla na vrijeme da lokalizira požar. Koliko je dosada poznato, nije bilo žrtava, ali se šteta cijeni na dva milijuna lira.

Švedi ne idu više u Italiju

Jedan od najvećih putničkih biroa u Švedskoj odlučio je, da više ne preuzima turiste za Italiju, i to zato, jer se Šveđanima u Italiji prave ogromne poteškoće. Grof Wachmeister, koji već dvadeset godina boravi svake zime u Italiji, izjavio je, vraćajući se preko Genova, da nijedna banka nije htjela da mu izruči novac na njegovo kreditno pismo izdano od strane jedne švedske banke.

Tako su iza Engleza izgubili u Italiji i švedske turiste.

»MI SMO ŽIVOTINJE ZA KLAONICU«.

Verona, februarja 1936. — Jedan odred od 150 vojnika inženjerske struke otišao je iz Verone za Afriku. Usprkos toga što je pri polasku bila mobilizirana i milicija i što su vojnike vodili na stanicu s muzikom na čelu, narod nije sakrivaio svoga nezadovoljstva. Vojnici su otputovali plačujući i vičući:

»Mi smo životinje za klaonicu. Šalju nas u klaonicu«. — Oficiri su vikali na njih da šute i prijetili su im, ali nisu mogli umiriti vojnike ni gradjanstvo koje je očevdno iskazivalo svoje nezadovoljstvo.

Pater Gialiani zaboden na abesinski fronti

»Piccolo« z dne 2. t. m. prinaša daljši članek o smrti patra dominikanca Gialianija, ki so ga Abesinci pri nekem napadu zabodli. Ko je oddelek vojaštva naskokoval Abesince, se mu je pridružil tudi pater. Oddelku je poveljeval oficir, katerega so kmalu Abesinci ubili. Pater je pritekel k njemu in mu podelil sv. zakramente. V tistem hipu pa je pridrla truma Abesincev, ki je patra zabodla, da je kmalu potem izdihnil. »Piccolo« se nad tem dejanjem, da so namreč Abesinci zaklali patra, na najsilovitejši način zgraža.

Omenjeni pater je bil prav dobro poznan pri našem ljudstvu. V času svetovne vojne je bil kot vojaški kaplan pri arditih. »V mnogih bitkah, ki so ostali oddelki brez oficirjev, je on prevzel mesto padlih poveljnikov in ko je zbral preostale ardit, jih je več kot enkrat furaško vodil na nasкок, tako da si je priboril 2 broncasti kolajni za vojaško hrabrost in 3 križce. (Piccolo 2. feb.) Ali je to mesto za duhovnika, čeprav vojaškega? Zdi se da ne. Kdor pase kršćanske duše ne spada k juristu. Z ozirom na zgornja izjava se si lahko predstavljamo kako je bil v Abesiniji...

V letih hitro po vojni je prišel v Trst, ko je bil škof pri sv. Justu še naš Karlin. S truppenimi supernacionalističnimi versko pobarvanimi govori je storil mnogo zla Slovenem in sploh kjer je bil, da se je udeleževal proti Slovanom. Bil je »prvi med prvimi« v znani ekspediciji z D'Annunzijem na Reki in vsestransko deloval, da se Reka priključi Italiji.

(Agis)

GLASOVI TALIJANSKE ANTIFAŠISTIČKE ŠTAMPE

NAPADAJI NA VLAKOVE I DUĆANE U JUŽNOJ ITALIJI.

Genova, februara 1936. — Putnici koji dolaze iz južne Italije stalno pričaju o nemirima koji se događaju u Kalabriji, u Puljama i u Kampanji. Velika bijeda u kojoj se narod nalazi uslijed sve veće besposlice uzrokom je da se često događaju napadaji na vlakove koji voze hranu i na dućane. Policija vrši nemilosrdna hapšenja i progone, ali vlasti sve to sakrivaju.

L'Informateur italien

STUDENTI ODGOVARAJU: NE!

Mi koji se borimo svim silama za spas naše domovine izdane i upropaštene od fašizma; mi koji hoćemo da otklonimo nove žrtve i patnje od našega naroda, s oduševljenjem pozdravljamo sveučilišnu omladinu, koja se s nama bori za prestanak rata, za povratak trupa iz Afrike, za kažnjavanje krivaca i koja hoće isto kao i mi zbacivanje Mussolinija s vlasti. — M. Arpi.

L'idea popolare

ZA ŽRTVE FAŠISTIČKE AGRESIVNOSTI U ABESINJI

Iza kako je došao na vlast talijanski fašizam vlada jedino terorom. Na stotine najboljih talijanskih sinova je bilo ubijeno, zatvoreno, mučeno i potjerano. Sada je Mussolini proširio taj pokolj i na Abesiniju. — Spisak siročadi, talijanske i abesinske, produžuje se svakog dana.

Tražimo od svih ujedinjenje u velikoj i efikasnoj borbi za zaštitu žrtava fašističkog napada na Abesiniju.

L'Unita

SUTRAŠNJA ITALIJA NEĆE GLEDATI NA BROJ, VEĆ NA KAKVOĆU

Broj radjanja u Italiji opada. Zbog toga radjanja jenjava i u Italiji. Toliko gore za one kojima je potrebno meso za klaonicu i koji su sanjali i sanjaju o »proleterskoj Italiji« koja bi radjala bališe kao kunice.

Sutrašnja Italija neće gledati na broj, već na kvalitet.

Giustizia e Libertà

PROTURATNE MANIFESTACIJE U FORLI

Forli, februara 1936. — Ogromna masa naroda je uspjela 4 o. m. da provali na stanicu kada su vojnici, određeni za Afriku, imali da otputuju. Masa je probila kordon karabinjera i napunila je peron i cijeli kolodvor. Uz poklike protiv rata htio je narod da zapriječi odlazak vlaka. Poklicima su se pridružili i vojnici. Policija je navelila na narod i nastala je gužva. Mnogo manifestanata je bilo ranjeno. Policija je mnoge pohapsila, a vlak je otišao sa velikim zakašnjenjem.

L'idea popolare

100 DANA ZATVORA I 2.200 LIRA GLOBE RADI PRELAZA GRANICE

Gizela Straus i Franc Filipić odgovarali su pred goričkim sudom radi nelegalnog prelaza preko granice. Filipić je oslobođen, a Gizela Straus, stara 23 godine, osuđena je na 100 dana zatvora i na globu od 2.200 lira.

BLAŽ GRČA, DEVETDESETLETNIK

Ljubljana, februarja 1936 — (Agis). Biserromašnik Blaž Grča praznovao je dne 28. januarja svoj devetdeseti roistni dan.

Rodil se je dne 29. januarja 1846 u Sp. Beli pri Predvoru na Gorenjskem. Gimnazijo je študirao u Kranju in Ljubljani, kjer je tudi maturirao leta 1867. Med drugimi je bil tudi on član Levčevega kroga. Ker ni bil sprejet u ljubljansko semenišče, ker so ob maturi za odhodnico zapeli rusko himno, je otišao u goriško semenišče, kjer je bio posvećen u mašnika 6. septembra 1871. Njegovo prvo službeno mesto je bilo mesto kaplana u Rihemberku, nato pa u Kobaridu. Leta 1875 je bio premešten u Čepovan, kjer je ostao 17 let. Njegovo četvrto in zadnje službeno mesto pa je bilo u Sempasu, kjer je bio nepretrgoma 24 let, in sicer do leta 1916. Bio je upokojen ter se je preselio u Senčur pri Kranju, kjer živi še sedaj.

Vseh dugih 45 letih življenja na Goriškem, u njegovom delovanju tesno združeno u zgdovino našega naroda. On ni bio samo vnet dušni pastir, ampak se je udeleživao na kulturnem, gospodarskom i političnom polju. Bio je ustanovitelj neštavih kulturnih in političnih društva, dalje gospodarskih i drugih zdruaga. Kot deželni poslanec je 12 let zastopao kmet-ske občine volilnoga okruga Gorica-Kanal — Ajdovščina. Bio je član deželnoga zbora in sicer pravnoga in šolskoga odseka. Sodelovao je na tudi skoraj pri vseh kulturnih i gospodarskih ustanovah u Gorici ter se vedno in povsod zavzemao za našega človeka.

Ze 20 let je, odkar je stopio u pokoj in kar se je izselio. Društva in ustanove, ki jih je ustanovio, vodilo in pri katerih je sodelovao je fašizam že vse uničio. Vendar njegovo delo nebo ostalo pozabljeno. Jubilantu iskreno čestitamo!

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

XIV GLAVNA SKUPŠTINA
»ISTRE« U ZAGREBUIZABRANA NOVA UPRAVA — SKUPŠTINA SE
NASTAVLJA U NEDJELJU 23. O. MJ.

U nedjelju 16. o. mj. održana je u dvorani Kola godišnja glavna skupština društva »Istra«. Kako i svake godine, tako je i ova vlada za skupštinu velik interes članova društva kao i ostalih istrašana u Zagrebu. Skupština je potrajala neobično dugo, od 9 i pol ujutro do poslije 2 sata poslije podne, a na kraju ipak nije završena već je pri koncu dnevnog reda prekinuta s time da se za osam dana održi nastavak.

Skupštinu 14. po redu od postanka društva, otvorio je predsjednik g. I. Stari, pozdravom prisutnih, a zatim je predložio brzojavni pozdrav Nj. Vel. Kralju Petru II, što je primljeno aplauzom. Isto tako skupština je prihvatila odobravanjem pozdravni brzojav Nj. preuzvišenosti zagrebačkom nadbiskupu Dru. Anti Baueru prigodom njegova dvostrukog jubileja.

Prije prelaza na dnevni red pozdravio je skupštinu u ime Saveza član direktorija Dr. L. Čermelj. Poslije toga su podneseni izvještaji i to najprije blagajnički, a zatim tajnički. Prvi izvještaj podnio je blagajnik Dobriša Josip, a drugi tajnik Ante Ivoša. U tajničkom izvještaju opširno je prikazano stanje u društvu, kao i rad ovog upravnog odbora u minulom godinu. U izvještaju se govori o svemu što je društvo poduzimalo za svoje članove kao i za zbrinjavanje novih emigranata iz Istre, Trsta i Gorice. Naravno, novi doseljenici predstavljaju važan društveni problem. Od svibnja prošle godine stiglo je u Zagreb do sada (i obratilo se društvu za pomoć) 286 novih doseljenika, prebjezli radi rata s Austrije. Zatim se spominje ostali opsežni rad. Iz tajnika dao je stručni izvještaj prof. arh. Marčević o projekiranom Istarskom domu, koji će se graditi na Selskoj cesti, i za koji je Gradska općina dala zemljište uz vrlo povoljne uvjete. U izvještaju socijalnog odsjeka kojega je podnio Milic prikazan je socijalni rad društva, te je istaknuto da društveno konacista na Trešnjevki broji tokom prošle godine u svemu 5.750 provedenih noći. Osim toga je socijalni odsjek davao bonove za hranu (oko 6000 obroka) kao i potpore.

Tanković Pašo izvjestio je o stanju u Omladinskoj sekciji, a Gjurc Prelac o uspješnom djelovanju pjevačkog zbora. Konacno je još Milic podnio izvještaj Sekcije za međusobnu pomoć. Zatim je dao svoj izvještaj nadzorni odbor, pa je odboru dana razrješnica. — Poslije odmora od nekoliko minuta izabran je novi odbor. Bila je samo jedna lista, pa je izbor obavljen vrlo brzo. Za predsjednika je izabran Brečević Blaž, a za njegova pomoćnika Fran. Bolčić Edo, Debeljuh, Godina, Brečević Josip, Dobriša Josip, Kirac Josip, Dr. H. Mezulić, Pribećić, Dr. Sedej, Stjepančić, Tanković, Terpin i Milic. U nadzorni odbor izabrani su: Gabrijević, Ljubičić, Brumnić, Opašić i Zlatić Marko. — Novi predsjednik Brečević zauzimajući mjesto predsjednika skupštine, zahvalio se na povjerenju, pa je zatim skupština nastavila radom, koji je potrajao do 2 i po sata. Budući da sve točke nisu bile pretežno zaključene je da se nastavak skupštine održi kroz 8 dana, tj. u nedjelju 23. o. mj. u isti sat i na istom mjestu.

Izjava dra Hrvoja Mezulića

Zagrebački »Jutarnji List« od 19. o. mj. donio je izjavu Dra Hrvoja Mezulića u vezi sa izvještajem o skupštini »Istre« u spomenutom listu. U toj izjavi Dr. H. Mezulić ističe da on nije dao pristanak da udje u novi odbor društva »Istre«, pa se prema tome ne smatra članom izabrane uprave.

Čajanka omladinske sekcije
»Istre« u Zagrebu

U nedjelju 23. o. mj. u 4 sata popodne priredila omladinska sekcija »Istre« u Zagrebu čajanku s plesom. Čajanka se održava u društvenim prostorijama uz dobar džoz i buffet. Pozivaju se braća i prijatelji da dodju u što većem broju.

BOŽIČ LADO:

NAŠ IDRIJSKI KOT

Ob petinadesetletnici ustanovitve in desetletnici nasilne ukinitve idrijske realke III.

Rastlinstvo je zelo bogato in je izrazito alpskogorsko. Mnogo je Kranjskega jegliča, Valeriane montane, Pignicole alpine, Viole biflore in drugih redkih rastlin.

Zivalstvo pripada srednjevropskemu živalskemu pasu. Predvsem redijo govedo, prašiče in perutnino. Goveda rabijo za delo na polju, za prevažanje lesa, za mleko, za guoj in meso. Konje premorejo le premožnejše hiše, vendar pa se radi slabih in strmih cest obnesejo bolj volj. Divje živali so kljub gozdovom povečini že iztrebili, tako da si lahko prav srečen in zadovoljen, če naletiš še kje na kako srno ali srnjaka.

Veliki gozdovi so dajali zaslužka tudi številnim žagam, ob potokih in grapah pa izkoriščajo vodno silo mlini in nekaj elektrarn. Mlini so povečini le manjši, samo v Podrožju pri Idriji je v boljših časih mlel žito rudarjem večji valjeni mlin. Važen za služek večini kmetijskih deket v bližini in daljnji okolici Idrije je nudilo v zimskih mesecih čipkarstvo, ki pa je danes zelo, če ne popolnoma propadlo.

Prebivalstvo naših gor ne pridela na svoji zemlji dovolj pridelkov za lastno uporabo, temveč jih mora kupovati. Gotove poljedelske pridelke in živalske izdelke uvažajo v Idrijo, ki je bila v boljših časih važen odjemalec vse svoje okolice. Ves promet se prenaša deloma na hrbtni ali prevažna na vozeh po stezah, potih in cestah, ki vodijo v mesto in iz njega. Naše ceste, tudi glavne žile po dolini Idrije, niso bile nikdar prvovrstne. Odlikovala jih je strmina, pogosti in ostrvi ovinki, katere je nova oblast večinoma odpravila in ceste razširila. Železnice ni idrijski okraj še videl in jo najbrže tudi ne bo. Prometna sredstva so le avtomobili, vozovi in dobri podplat. Najvažnejše ceste so: Idrija—Sv. Lucija (40 km) ob Idrijci, Idrija—Črni vrh—Col. Idrija—Godovič—meja, Idrija—Žiri, Idrija—Vojsko—Mrzla rupa—Gorenja Tribuša in Sp. Idrija—Kanomlja—Oblakov vrh—Spodnja Tribuša. Te ceste kakor tudi poti, bližnjice in steze večjeje veča in manjša naselja in vasi med seboj.

Večje vasi, ki so bile ob zasedbi tudi sa-

POZIV NA IX GLAVNU
SKUPŠTINU DRUŠTVA
»ISTRA« — NOVI SAD

U smislu § 15. st. 1. društvenih Pravila, uprava društva »Istra« u Novom Sadu, sazivlje IX. redovnu godišnju glavnu skupštinu, koja će se održati u društvenim prostorijama, Njegoševa ul. br. 22, u velikoj sali restoracije »Jagnje« točno u 2 i po sata poslije podne na dan 1. marta 1938 (u nedjelju). Dnevni red skupštine je:

1. Otvoravanje skupštine i pozdrav pretsjednika,
2. Izbor 2. ovjerovljača zapisnika.
3. Izvještaj Upravnog odbora,
4. Izvještaj Nadzornog odbora,
5. Razrješnica staroj Upravi,
6. Izbor nove Uprave,
7. Predlozi,
8. Slučajnosti.

U slučaju da se u zakazano vrijeme ne sakupi dovoljan broj članova, skupština će se u smislu § 15. st. 3. održati na istom mjestu i sa istim dnevnim redom za jedan sat kasnije, bez obzira na broj prisutnih.

Sve eventualne predloge za skupštinu valja uručiti društvu na tajniku ili uputiti poštom na upravu društva, najkasnije tri dana pred skupštinu. Predlozi, koji budu stigli poslije toga roka, neće se moći uzeti u obzir.

Pozivaju se članovi ovoga društva, nastanjeni u Novom Sadu kao i oni izvan Novog Sada, da na skupštinu dodju u punom broju, kako bi i ovom prilikom manifestovali našu neograničenu ljubav do rodne grada i naše neoslobodjene braće. Na našu skupštinu pozivaju se i ostala bliža bratska emigrantska društva, koja se mole, da na skupštinu izasluju svoje pretstavnike, kako bi ovogodišnja skupština, obzirom na današnju situaciju imala što veći manifestacioni karakter i bila što impozantnija.

Uz bratski istarski narodni pozdrav!
UPRAVA DRUŠTVA »ISTRA« — NOVI SAD

Skupština društva u Zemunu

Udruženje Jugoslavena iz Istre, Trsta, Gorice i Zadra u Zemunu, održalo je 9. II. u 3 sata poslije podne u svojim prostorijama u Domu Kralja Aleksandra u Zemunu svoju VI. redovnu godišnju skupštinu.

Pred velikim brojem članova, skupštinu je otvorio predsjednik Udruženja g. Čerovac Andjelo, odao je poštu blagopodivšem Kralju Aleksandru i mučenicima iz Istre, zatim je tajnik u iscrpnom izvještaju iznio cjelokupni rad prošle radne godine, koji je bio obiman i zadovoljavajući.

Poslije izvještaja blagajnika nadzornog odbora i knjižničara, održali se lijepe govore prisutni delegati: predsjednik beogradske »Istre« i predsjednik novosadske »Istre«, kao i delegat Saveza iz Beograda.

Na kraju je skupština dala razrješnicu staroj upravi, te su odmah prešli na biranje nove uprave. Skupština je jednoglasno izabrala staru upravu sa malim izmjenama na čelu sa dugogodišnjim predsjednikom g. Andjelom Čerovcem.

IZ ISTARSKOG AKADEMSKOG KLUBA

Početkom o. mj. diplomirali su na zagrebačkom sveučilištu kolege Motika Ivo, dipl. pravnik iz Zminja i Šegota Josip, ing. agr. iz Šagotići. — Iskreno čestitamo.

DIPLOMA

Na juridični fakulteti ljubljanske univerze sta diplomirala naša rojaka Tone Šuler, doma iz Bovca in Stane Bidovec s Trsta. Čestitamo! — (Agis).

Naš rojak dr. Aleksander Fatur, upokojeni inspektor državnih železnice je bil imenovan za direktora direkcije državnih železnice v Ljubljani. Čestitamo! — (Agis)

NAŠA KULTURNA KRONIKA

PREDAVANJE DR. LAVA ČERMELJA

Prošle sedmice je pretsjedniki Publicističkog odsjeka g. dr. Lavo Čermelj održao predavanje na Ljudskoj univerzi u Celju i dva predavanja na Ljudskoj univerzi u Mariboru. Jedno predavanje u Mariboru je bilo posvećeno pitanju našega naroda pod Italijom.

JANKO SAMEC U ČEŠKIM LISTOVIMA

Praska revija »Slovansky Jadran« je u svojem decembarskom broju donijela sonet Janka Sameca »Mistral« u izvrsnom prijevodu Adolfa Veseloga. Isti sonet su donijeli praški »Narodni listy« na uvodnom mjestu svoga feuilletona 24. januara o. g. U antologiji »Jadran v soubode ilhoslovanske lyrice« koju je uredio Adolf Vesely i o kojoj smo već pisali zastupani je i Janko Samec s jednom pjesmom. Ta antologija sadrži pjesme 25 jugoslovenskih pjesnika, a medju njima je 5 Slovenaca uračunavši i g. Sameca.

ČLANAK IZ »ISTRE« ING. LORENCINA
NA ČEŠKOM

Brnski list »Moravska orlice« donio je u prevodu članak ing. Ante Lorencina koji je bio objavljen u 4 i 5 broju našega lista pod naslovom: »Da li će doći do rata na Sredozemnom moru«.

NAŠI ZAGRANIČNI PROBLEMI

Posljednji broj »Narodne obrane« donosi iscrpan članak o Julijaskoj Krajini pod gornjim naslovom od dr. Iva Mogorovića, predsjednika beogradske emigrantske grupe.

NAŠI NAJMLADJI

Grakalić Ladislav, učenik VI r. gimnazije u Krku objavio je u časopisu »Podmladak Jadranskih straže« lijep sastavak o Istri pod naslovom: »Večernje vizije«.

Hoćete li se protiv Vašeg REUMATIZMA, GIHTA za vremena boriti?

Stezanje, probadanje u udovima i zglobovima, natečenje udova, izobličene ruke i noge, trganje, probadanje i stezanje u raznim dijelovima tijela su obični pratioci reumatizma i kostobolje, protiv kojih se pravovremeno moramo boriti, jer inače bolest sve većma napreduje.

Pokušajte kućno liječenje

sa tabletama iz

soli ljekovitih vrela,

koje se umjetnim načinom prirodno sastavljaju po jednom blagotvornom ljekovitom vrelu. Možete se sami uvjeriti o neškodljivosti toga sredstva i o njegovom brzom djelovanju.

Pišite još danas na poštansko sabirno mjesto:

ERNST PASTERNAK, BERLIN SO.,
Michaelkirchplatz Nr. 13, Abt. H. 327.

Rn 455

Reg. S. br. 1127 od 25. I. 1936.

Na severovzhodu Črnega vrha leži ob glavni cesti Idrija—Logatec vas Godovič (564 preb.) z enorazredno ljudsko šolo. Pod občno spada še Novi svet in Medvedje brdo. Severno od Godoviča in vzhodno od Idrije pa so Dole (1333 preb.). Blizu Dolov je jako čedna vas Zavratec. Proti Idriji imamo vas Gore ali Sv. Magdalena, ki je bila nekadaj vremenska opazovalnica, in s katere je lep razgled v kotlino. Enorazredna ljudska šola in župnišče sta na Gori. Blizu Dolov, pravi ljudsko izročilo, se še poznajo v kamnu odtisi turških konj, ki so hoteli priti do cerkve na Gorah, kjer naj bi njihovi konji zobali oves z chtarja. Toda zadela jih je kazen, pričeli so se vdirati v zemljo in zato so se morali vrniti. Izobrazbo sta pospeševali Prosvetno in izobraževalno društvo v Doleh ter Hranilnica in posojilnica na Gori. Čez Idrijo proti severu prideš na drugo, žirovsko Razpotje in dalje v ljubko vasico Ledine, rojstni kraj slovenskega pesnika Rodoljuba Ledinskega ali Antona Zaklja (rojen 1816.). Vas je imela dvorazredno ljudsko šolo, knjižnico idrijske »Prosvete«, Mlekarsko zadrugo v Srnjaku in Mrzelnem vrhu. Pod Ledine, tudi prav ljubljeno izletišče rudarjev, spadata še vasi Krnica in Breznica tik ob meji nad Žirni.

Na jugozahodu, med Belco in Nikovo je Cekovnik (304 preb.), silno raztreseno in gozdno naselje. Vas je znana po klavžah ali zapornicah za splavljanje lesa po Idriji v Idrijo. Zadnja občina pa je Vojsko (740 preb.) na severozahodu od Cekovnika. Je jako lepa vas, poleti važno visokogorsko letovališče, pozimi pa, globoko zasnežena, dolgo v pomlad priljubljen smučarski raj, ki mu je valovita, skraševana površina še sama ustvarila vse pogoje, da se prav Voskarji že od nekadaj menda še prej ko Bločani, poznali stare smuča. Šola je bila dvorazredna. Društva pa sledeča: Prosvetno društvo »Planinac«, Posojilnica in hranilnica in Konsumno društvo.

Izmed manjših krajev bi omenil še Spodnjo, Srednjo in Zgornjo Kanomljo v dolini Kanomljice, rojstni kraj župnika Velikonje, sotrudnika škofa Dobrile v Istri.

Cel idrijski okraj z mestom je meril leta 1921. 24.570 ha in imel 14.085 prebivalcev. Po statistiki iz l. 1927. je število prebivalstva nekoliko padlo. Leta 1928. je novi režim vse občine združil z mestno občino Idrijsko, ki spada pod goriško prefekturo in goriško nadškofijo.

NAŠI POKOJNIKI

JOZICA BATISTIC

V ponedeljek 17. t. m. jutraj je po kratki boleznii nenadoma umrla v Rogški Slatini v starosti 50 let ga Jožica Batistič, hotelirka pri »Soncu«. Imenovana je bila rojena v Vrtojbi in je prišla največ radi zdravljenja pred petimi leti v Rogško Slatino. S svojo šegavostjo in dobrotljivostjo se je kmalu priljubila med domačimi in vsemi, ki so prihajali z njo v stike. Tudi marsikateremu našemu, ki je moral brez vsega preko meje, je pomagala kolikor je le mogla. Pogreb se je vršil v torek 18. t. mj. v Ljubljani, kamor so jo prepeljali iz Rogške Slatine. Vsem ostalim naše sožalje.

FRAN MERLJAK

V soboto 15. t. mj. je umrl v 58. letu starosti g. Fran Merljak, sreski prosvetni referent v Ljubljani, po rodu z Goriškega. Imenovani je bil odlikovan z redom sv. Save III. reda. Pokopali so ga v ponedeljek 17. t. mj. v Ljubljani. Ostalim naše sožalje.

JELKA BRAJER RAPOTEC

V Ljubljani je umrla 13. februarja ga Jelka Brajer roj. Rapotec, vdova po drž. oficialu. Doma je z Rodika na Krasu. Naj počiva v miru!

U FOND »ISTRE«

Davorin Sanković, Kastav . . . D 5.—
N. N., Beograd . . . D 25.—
U prošlom broju objavljeno . . . D 38.563,10

UKUPNO D 38.593,10

ŠALJITE PRETPLATU!

Za ples 1936

SVILENA U SVIM BOJAMA

SAMET KOMBINIRAN SA LAKOM

ELEGANTNA SVILENA CIPELA

SREBRNA ZA SVAKU TOALETU

NOVOST SEZONE - SREBRNA

ELEGANTNA SAMET CIPELA ZA PLES

ELEGANTNA, OD NAJBOLJEG LAKA

Rata

DOLJE CIJENA

SVOJ

ZIMSKOJ OBUĆI I ČARAPAMA

~~59.-~~
49.-

29732—135 br. 27—29

~~89.-~~
59.-

 Ženske 36505—607 br. 35—42
 Muške 36507—607 br. 39—46
 Din 79.— 69.—

~~89.-~~
59.-
78635—633 br. 35—42
za visoku i nisku petu
~~89.-~~
59.-

16837—637 vel. br. 39—47

~~99.-~~
79.-

Br. 39—48

~~59.-~~
39.-

 Br. 27—29 Din 89 49.—
 Br. 30—34 Din 79 59.—
 Br. 35—38 Din 69 69.—

Rata